

12. HAFTA

AIT182 ve AIT282

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ II

KBUZEM

Karabük Üniversitesi

Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

Bütünleyici İlkeler

Atatürkçü düşünce sistemini oluşturan Atatürk'ün temel ilkelerini, çeşitli yönleriyle destekleyen ve tamamlayan ilkelere bütünleyici ilkeler denir.

Bu ilkeler devletimiz ve milletimiz açısından önemli bazı prensipleri de ortaya koymaktadır. Ayrıca temel ilkelere uygulama imkânı sağladığından son derece önemlidir. Şimdi sırasıyla bu ilkeleri ele alıp incelemeye çalışalım.

1-Millî Egemenlik

Egemenlik veya hâkimiyet kelime anlamı itibariyle hükmeden, buyuran, buyruğunu yürütebilen üstün güç demektir. Egemenlik devlet kudretinin bir vasfı olarak ise; iç hukukta en üstün kudreti, uluslararası hukukta da bağımsız bir gücü ifade eder.

Millî Egemenlik ise; bütün alanlarda karar verme yetkisinin, milletin ya da milleti temsil eden bir tüzel kişiliğin elinde olması dolayısıyla millet adına verilecek kararların yine millet tarafından verilmesi demektir. Başka bir deyişle bir milletin kendi kaderine hâkim olarak kendi geleceğini tayin etme gücünü elinde bulundurması demektir.

Millî egemenlik düşüncesi; ilk defa XVIII. yüzyılda ünlü Fransız düşünürü Jean Jacques Rousseau tarafından ortaya atılmış ve bu yüzyılda, despot hükümdarlarla olan mücadele ile başlamıştır. Ancak, bu fikrin daha eski zamanlarda ortaya çıkması, yani

halkın da yönetime katılarak, hükümdarın gücünün sınırlanması işi, 1215 tarihli Manga Carta Libertatum'a (Büyük Özgürlükler Sözleşmesi) kadar dayanır.

Türk siyasî hayatında millî irade ve millî egemenlik gibi kavramlar Meşrutiyet tecrübelerine rağmen gerçek anlamda, Millî Mücadele Dönemi'nden itibaren Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmıştır. I. Dünya Savaşı sonrası kurtuluşu manda yönetiminde arayanlara karşı Mustafa Kemal, Nutuk'ta da belirttiği gibi "Bu vaziyet karşısında tek bir karar vardı. O da millî hâkimiyete dayanan, kayıtsız şartsız yeni bir Türk devleti kurmak. İşte daha İstanbul'dan çıkmadan evvel düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz tatbikatına başladığımız karar, bu karar olmuştur." Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas Kongreleri, TBMM'nin açılması ve 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu'ndaki egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu ilkesinin kabul edilmesi ve yürürlüğe konulması bu konuda önemli dönüm noktalarıdır.

Atatürk'e göre devlet ve milletin geleceğinde en önemli amil ve hâkim unsur millî egemenliktir. Amasya Genelgesi'ndeki "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır" ifadesi ve yine Erzurum ve Sivas kongrelerinde alınan "Kuva-yı Millîye-i amil, irade-i Millîye-' hâkim kılmak esastır" kararları Türk milletinin kendi geleceğine el koymasını ve egemenliği kendi eline almasını amaçlamaktaydı.

Atatürk milli egemenliği bağımsızlık ve demokrasi olarak algılayarak emperyalizme istibdada ve esarete karşı, bir milletin haklarını savunmak olarak da değerlendirir ve iktidarın kayıtsız şartsız millete ait olmasını ister. Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasının ardından egemenliğin saltanata iade ve teslimini isteyenlerle de mücadele etmiştir. Atatürk millî egemenlik için "Millet egemenliği öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar mahvolur. Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler yıkılmaya mahkûmdur" diyerek önemini açıklamıştır.

Ayrıca millî egemenlik, demokrasinin temel şartı olarak bütün demokratik ülkelerde devlet yönetiminde devlete yön verirken, aynı zamanda devletin fonksiyonlarının oluşmasını da sağlar. Bu açıdan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurumsal yapılarının oluşmasında ve inkılapların gerçekleşmesinde, milletin iktidarı elinde bulundurması büyük kolaylıklar sağlamıştır.

Sonuç olarak Atatürk, TBMM'yi açarak en büyük ideali olan millî egemenlik prensibini devletin temel unsurlarından biri hâline getirirken "Hakimiyet kayıtsız şartsız millettir" ifadesiyle de hükümlanlık hakkını sadece TBMM'ye vermiştir. Bu ifadenin anayasada yer alması millî egemenliğin hukukî anlamda güvence altına alınmasını sağlamıştır. Millî Egemenlik ilkesi devlet yönetiminde en yüksek gücün millete ait olduğunu göstermesi sebebiyle cumhuriyetçilik ilkesini tamamlar.

UYARI: Milli Egemenlik ilkesi Cumhuriyetçilik ilkesini tamamlayan bütünüleyici bir ilkedir.

2-Tam Bağımsızlık (Milli Bağımsızlık)

Bağımsızlık, bir devletin, başka bir devlete veya uluslararası bir kuruluşa tabi olmaması ya da bağılı bulunmaması demektir. Millî bağımsızlık gerçek bağımsızlığın milletçe benimsenmesi ve amaç edinilmesidir. Bağımsızlık, Türk milleti açısından bir karakter ve bir varoluş meselesidir.

Türk milleti, karakteri itibariyle, tarihin her devresinde tam bağımsız yaşamaya büyük önem vermiş ve bu uğurda canını feda etmekten çekinmemiştir. Son olarak Millî Mücadele adını verdiğimiz savaşı da bu ilkenin gerçekleştirilmesi için yapmış ve her türlü zorluğa rağmen tam bağımsız bir Türk Devleti kurmayı başarmıştır. Zaten Millî Mücadele'nin parolasının "Ya İstiklâl Ya Ölüm" olması onun bağımsızlık konusundaki düşüncesinin en açık bir ifadesidir.

Tam bağımsızlık, Atatürkçülüğün en önemli esaslarından biridir. Atatürk istiklâlden mahrum bir milletin medeni ülkeler camiasında yaşayamayacağını, yaşamaya hakkı olmadığını Nutuk'ta açıkça belirtmiştir. Türk milletinin esir yaşamaktansa mahvolmasının daha iyi olacağını meşhur "Ya İstiklâl Ya Ölüm" parolası ile bütün dünyaya ilan etmiştir.

Atatürk'ün bağımsızlık anlayışı, kayıtsız ve şartsız tam bağımsızlık fikrine dayanır. Atatürk'ün ve İstiklal Savaşı'nın amacı sadece düşmanı vatan topraklarından atmak değildi. Amaç tam bağımsızlığı sağlamaktı. Atatürk'e göre tam bağımsızlık; siyasî, ekonomik, askerî, kültürel vb. gibi her alanda olmalıdır. Osmanlı Devleti'nden miras kalan ekonomik, malî, askerî, siyasî ve diğer alanlardaki kapitülasyonları ve benzer kısıtlamaları kaldırmadan tam bağımsızlıktan söz edilemezdi. Lozan

Antlaşması Türk egemenliğinin ve siyasî bağımsızlığının tapu senedi olarak imza altına alınmıştır. Lozan'dan sonra ise Yeni Türk Devleti dış politikasında, devletin egemenliğine ve siyasî bağımsızlığına ve devletlerin eşitliği prensiplerine uygun olarak diğer devletlerle eşitlik içerisinde siyasî, hukukî, adlî ve ekonomik alanlarda anlaşmalar imzalamak suretiyle, tam bağımsızlığını olumsuz olarak etkileyecek bütün sorunları gidermeye çalışmıştır.

Sonuç olarak Türk milletinin tam bağımsız yaşama arzusu, millî bağımsızlık ilkesini gerekli kılmıştır. Ayrıca Türk milleti, kendi karakterine uygun olan ve tam bağımsızlığı öngören bu ilkeyi her zaman benimseyip destekleyerek ona Millîlik vasfı da kazandırmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bu anlayışa uygun olarak, izlediği iç ve dış politikada tam ve milli bağımsızlık ilkesini esas almıştır. Millî sınırlar içerisinde, millî egemenliğe dayalı, bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdürmek için her türlü fedakârlığı her an yapmaya hazır olmak Atatürk'ün tam ve millî bağımsızlık ilkesinin bir gereğidir.

3-Millî Birlik, Beraberlik ve Ülke Bütünlüğü

Millî birlik ve beraberlik; milletçe birliği, beraberliği, bir arada yaşamayı ve bütünlüğü ifade eder. Bu ilke, aynı zamanda Türk milletini oluşturan kişilerin sevgi ve saygı duygusuyla birbirlerine bağlanmasını ve ortak amaçlara yönelik olarak varlığını devam ettirmesini amaçlar.

Millî birlik ve beraberlik, Milliyetçilik ilkesinin öngördüğü ortak ideallerin bir görünümüdür. Milletçe birliği ve bütünlüğü ifade ettiğinden, aynı zamanda millî devletin gerçekleşme vasıtasıdır. Atatürk Yeni Türk Devleti'nin millî bir devlet olmasını sağlamaya çalışırken, bu ilkenin yurttaşlar arasındaki bütünleştirici ve kaynaştırıcı özelliğinden faydalanmayı ihmal etmemiştir.

Atatürk, millî birlik ve beraberliğin önemini her vesile ile dile getirmiştir. Atatürk daha 1919'da; "Millet ve biz yok, birlik hâlinde millet var. Biz ve millet ayrı ayrı şeyler değiliz" sözleriyle milli birlik ve beraberliği vurgulamıştır.

Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışının temelinde millî birlik ve beraberlik vardır. Ona göre millî varlığın temeli, millî şuurda ve millî birliğe sahip olmaktadır. Bu sebeple, millî birlik ve beraberlik ilkesi, devletin kuruluşu ve milletin huzur ve refah içerisinde yaşayabilmesi için Atatürk'ün önemle üzerinde durduğu ilkelerden olmuştur.

UYARI: Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu düşüncesinden hareket eden bu ilke, Milliyetçilik ilkesini tamamlar.

4-Yurtta Sulh Cihanda Sulh

"Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi, bir taraftan yurt içinde huzur ve sükûnu sağlayarak güven içinde yaşamayı amaçlarken, diğer taraftan da uluslararası barış ve güvenliği hedef alır.

Millî Mücadele Dönemi'nden itibaren izlenen dış politikanın temelini teşkil eden "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da aynı şekilde üzerinde durulan bir dış politika prensibi olmaya devam etmiştir. Atatürk tarafından; yapıcı, tutarlı ve akılcı bir dünya düzeninin var olmasını sağlamak amacıyla ortaya konulmuş olan bu ilke, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin barış içinde kalkınabileceği düşüncesinin bir gereğidir. Çünkü savaş hem Türkiye, hem de bütün dünya için bir felâkettir. Her şeyden önce, içerideki barışın sağlanabilmesi, şüphesiz bütün dünyanın barış ortamı içinde bulunmasıyla yakından ilgilidir. Dolayısıyla barış içeride ve dışarıda bir bütün olarak düşünülmelidir.

Atatürk, Türk milletinin insanî değerlerin hüküm sürdüğü bir atmosferde yaşamasını istiyordu. Bu ise, ancak bütün dünyada barışın hâkim olmasıyla mümkün

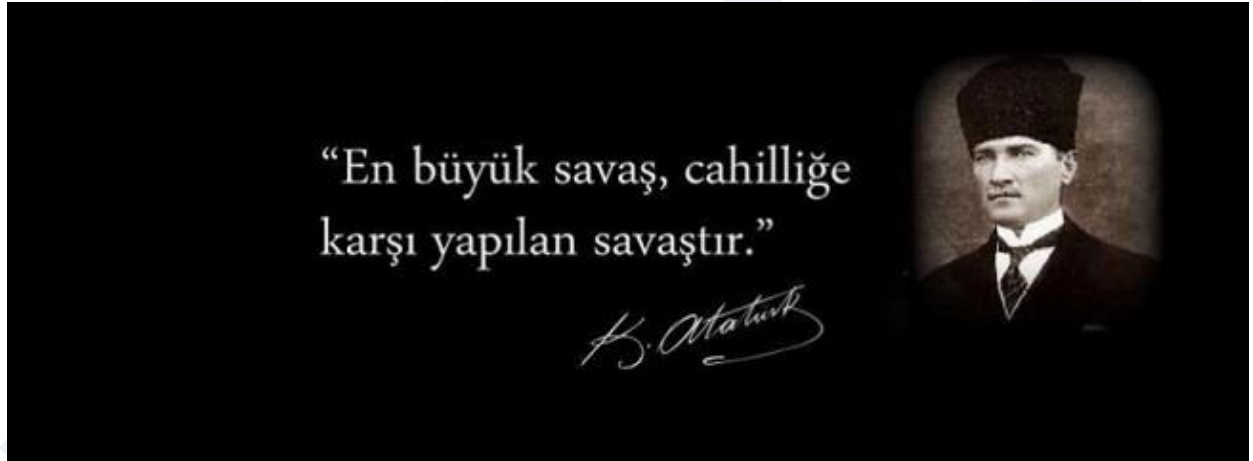
olabilirdi. Bu sebeple Atatürk, barışın sağlanarak, Türk milletinin rahat yaşamasını temin etmek maksadıyla, böyle bir ilkeyi koymayı uygun görmüştür.

Atatürk, her zaman Türk milletinin insanca yaşamayı bilmesi gerektiğini savunmuştur. O, insanca yaşamanın da; barış içinde Türk ve dünya insanlarını mutlu kılmak demek olduğuna işaret ederek, barışın bütün insanlık için önemini açıkça ortaya koymuştur.

Ayrıca Atatürk, bu ilke ile bütün dünyada sınıf mücadelelerinin olmadığına, herkesin demokrasi içinde eşit haklara sahip olduğu ve sosyal dayanışmanın sağlandığı toplumların oluşmasını da gerçekleştirmeyi hedeflemiştir.

"Yurtta Sulh Cihanda Sulh", insanlığın en büyük ihtiyaçlarında birisi olan barış nizamını, bütün dünyaya getirebilecek bir ilkedir. Bu noktada, bütün insanlığın özlemini gerçekleştirmeyi amaçlar.

5-Bilimsellik ve Akılcılık

Bilimsellik, devlet ve toplum hayatında bilime yer vermek ve bilimi değerlendirmek demektir. Bilimsellik, olaylara bilimsel gözle bakmayı, gerçeği bilimsel gözle araştırmayı, hurafelere, dogmalara, peşin yargılara sapmadan akli hâkim kılmayı gerekli kılar.

Akılcılık (Rasyonalizm) ise, insanın akli ile gerçekleri anlama yeteneğine denir. Akılcılık bir felsefi akım olarak, Türk inkılabının felsefi tabanını teşkil eden unsurlardan biridir. Bilimsellik ile bir arada olması bilim ve tekniğin hızla gelişmesini sağlar. Bu akıma göre, akıl her şeyin üstünde ve her şeye hâkimdir.

Atatürk, Türk milletini her yönüyle çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırmaya amaçlıyordu. Bunun, her şeyden önce çağdaş bilimi yakalamakla mümkün olabileceğini düşünüyor ve bilimi devlet ve toplum hayatında hâkim kılmaya gayret ediyordu.

Atatürk, daima Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bilimsel değerler ve akılcılık prensibine göre yönetilmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu çerçevede O, zaman zaman yaptığı konuşmalarda bu konuya da değiniyor ve konuyla ilgili düşüncelerini açıklıyordu. Nitekim o bir konuşmasında; "Bizim akıl, mantık ve zekâ ile hareket etmek şiarımızdır, akıl ve mantığın halledemeyeceği mesele yoktur" diyerek, fikrini açıklamıştır.

Atatürk her zaman aklın rehberinin de bilgi ve bilim olduğunu savunarak, devlet hayatında bilim ve bilimsel doğruların hiçbir şekilde göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durmuştur. Bu noktadan hareketle her zaman, Türk milletinin de bunu göz ardı etmemesi gerektiğini düşünmüş ve bu sebeple, bilimsellik ve akılcılık ilkesini Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin prensiplerinden birisi olarak ortaya koymuştur. "Türk milletinin yürümekte olduğu gelişme ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir" diyerek, devlet ve millet hayatında bilimin önemini belirtmiştir.

Yine bu konuda Atatürk'ün, "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalalettir" sözleri onun bilimsel düşünceye vermiş olduğu önemi göstermektedir.

6-Çağdaşlaşma ve Batılılaşma

Çağdaşlaşma, her konuda, çağın şartlarına göre donanımı ve medenî anlamda çağı yakalamayı ifade eder. Batılılaşma ise, bazı ilim adamları tarafından, çağdaşlaşma ile aynı anlamda kullanılmakla beraber, maddi ve manevi yönden çağın şartlarına uygun olarak, insanca yaşamayı ifade eder.

Atatürk, Batılılaşmayı modernleşmek anlamında kullanırken, batılılaşmadan sadece medenileşmeyi kastetmiş, bunu batının bütün değerlerinin aynen alınması şeklinde düşünmemiştir.

Türkiye'de gerçek anlamda Batılılaşma ya da modernleşme Atatürk zamanında olmuştur. O, Batı medeniyetini bir hayat tarzı olarak belirlemiş ve yapmış olduğu inkılaplarla bu amaca ulaşmaya çalışmıştır.

Atatürk, çağdaşlaşma ve Batılılaşma yolunda giriştiği hareketlerde, her zaman Türk milletinin kendi millî değerlerine büyük önem vermiş ve yapılan işlerin millî esaslara ters düşmemesine özen göstermiştir. O, batılılaşma ve çağdaşlaşma hareketinden Batının kültürel değerlerini değil bilim ve teknolojinin alınması gerektiğine işaret ederek, özellikle taklitten kaçınılmasını istemiştir.

Çağdaşlaşma ve batılılaşma, taassuptan uzak ve her zaman yeni gelişmelere, bilim ve teknolojiye açık olmayı ifade eder. Bu anlamda Türk milletini en ileri seviyeye ulaştırmak hedefinden hareketle, inkılapçılık ilkesini tamamlar.

7-İnsan ve İnsanlık Sevgisi

Atatürk milliyetçiliği diğer milletlerin hakkına saygı duymaktadır. Bu konuda Atatürk şöyle söylemiştir: "Gerçi bize milliyetçi derler, ama biz öyle milliyetçileriz ki, bizimle işbirliği eden bütün milletlere saygı ve ilgi gösteririz. Onların milliyetçilerinin bütün gerçeklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz herhalde bencilce ve mağrurca bir milliyetçilik değildir". Atatürk, böylece üstün bir milliyetçilik anlayışına erişmiştir. O'na göre, "en uzakta saydığımız bir olayın, bize bir gün dokunmayacağını bilemeyiz. Bunun için insanlığın hepsini bir vücut ve bir milleti bunun organı saymak gerekir. Bir vücudun parmağının ucundaki acıdan bütün organlar etkilenir. Dünyanın bir yerinde bir rahatsızlık varsa bana ne dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlıkla tıpkı kendi aramızda olmuş gibi ilgilenmeliyiz." Atatürk böylece bütün milletlerin bir arada ve işbirliği içinde olmasını istemektedir. Bütün insanlar barış ve kardeşlik içinde yaşamalıdır. "İnsanları mutlu edeceğim diye onları birbirine boğazlatmak insanlık dışı ve son derece esefe değer bir sistemdir. İnsanları mutlu edecek tek araç, onları birbirine yaklaştırarak, onlara birbirini sevdirecek, karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını sağlamaya yarayan hareket ve enerjidir." Atatürk, büyük insan topluluklarının her türlü dertlerinden arındırılmalarını ister ve üstün bir görüşle bütün insanları dünya vatandaşı olarak niteler. "Eğer sürekli bir barış isteniyorsa, insan kütlelerinin durumlarını iyileştirecek

uluslararası tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın tümünün refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak biçimde eğitilmelidir". İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermek üzere olduğu bunalımlı günlerinde Atatürk'ün görüşleri eşine az rastlanır bir insanlık sevgisini dile getirmektedir. Aynı yıl Atatürk "Bütün dünya milletleri aşağı yukarı akraba olmuşlardır ve olmakla meşgullerdir" diyerek, ırkçılara meydan okuyordu. O günlerde bütün insanları dünya vatandaşı olarak niteleyen Atatürk, gerçek insan sevgisini içtenlikle ve çok özlü biçimde belirtmiş sayılı önderlerden biridir.

ATATÜRKÇÜLÜK NEDİR?

Atatürkçülük, akla mantığa, gerçeğe ve bilime dayanan fikirlerden doğmuştur. Bu çerçevede Atatürkçü Düşünce sistemini şu şekilde tanımlayabiliriz:

"Türk milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, aklın ve ilmin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılması amacı ile temel esasları yine Atatürk tarafından belirtilen devlet hayatına, fikir hayatına ve ekonomik hayata toplumun temel kurumlarına ilişkin gerçekçi fikirlere ve ilkelere Atatürkçülük denir."

Görüldüğü gibi Atatürkçülük çok yönlü bir idealler bütünüdür. İlerleme ve yenileşmeyi hedefleyen bir harekettir. Atatürkçü düşüncede ilerleme ve yenileşme aklın ve bilimin rehberliğinde gerçekleştirilmektedir. Millî bir özelliğe sahiptir. Bu özelliği ile de Türk milletinin vazgeçilmez düşünce sistemini oluşturmaktadır.

Atatürkçü düşünce sistemi belli bir amaca yönelik, kendi içeriğinde tutarlı, birbirine bağlı ve birbirini tamamlayan düşüncelerin ve ilkelerin oluşturduğu bir bütündür.

Atatürkçü düşünce sistemi millî bir düşünce sistemi olduğu için, Atatürkçülüğü yabancı siyasî akımlar ve ideolojilerle açıklama imkânı yoktur.

Atatürkçü Düşünce Sisteminin temel nitelikleri ise şunlardır.

Vatan ve millet sevgisi,

Tam bağımsızlık,

Hâkimiyetin millete ait oluşu,

Millî tarih ve millî dil,

Akılcılık ve bilimsellik,

Türk milletine inanmak ve güvenmek,
Millî birlik ve beraberlik anlayışı,
Ordunun, okulun ve dinin politika dışı kalması.